

Література:

1. *Беднов В.* Последний кошевой Запорожья П.Ив. Калнышевский / Летопись Екатеринославской Ученой Архивной Комиссии (ЛЕУАК). – Екатеринбург, 1904. – Вып.1. – С. 18-32.
2. *Греков В.* Бунт сіроми на Запоріжжі 1768 р. // ЗІФВ ВУАН. – 1927., Т.11. – С. 209-241.
3. *Його ж.* Запорозький Кіш та Коліївщина // Україна. – 1928., Кн.4. – С. 14-20.
4. *Грибовский В.В.* Кошовий отаман Петро Калнышевский. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 130 с.
5. *Голобуцкий В.А.* Черноморское казачество. – К., 1956. – 416 с.
6. *Ефименко П.С.* Калнышевский, последний кошевой Запорожской Сечи // Русская Старина. – 1875. – Т. XIV. – С. 405-420.
7. *Кириченко М.* Соціально-політичний устрій Запоріжжя (XVIII сторіччя). – Харків-Дніпропетровське: «Пролетар». – 172 с.
8. *Полонська-Василенко Н.Д.* З історії останніх часів Запоріжжя / Запоріжжя XVIII століття та його спадщина. – Мюнхен: Дніпра хвиля, 1965. – Т.1. – С. 45-106.
9. *Ї ж.* Майно запорізької старшини як джерело для соціально-економічного дослідження історії Запоріжжя / Запоріжжя XVIII ст. та його спадщина. – Т.1. – Мюнхен, 1965. – С. 186-381.
10. *Ї ж.* Маніфест 3 серпня року 1775 в світлі тогочасних ідей / Там само. – С. 138-185.
11. *Портнов А.* Катеринославський трикутник // Київська старовина. – 2001. – №1. – С. 166-169.
12. *Рябінін-Скляревський О.О.* Запорозькі заколоти та керуюча верства Коша XVIII ст. / Малинова Г.Л., Сапожников І.В. А.А. Рябінін-Скляревський. Матеріали к біографії. – Одеса, 2000. – С. 83-178.
13. *Сапожников І.* Олександр Рябінін-Скляревський як історик українського козацтва // Київська старовина. – 2002, №3. – С. 125-132.
14. *Степанів І.С.* До студій з історії Запоріжжя за останні роки його існування / Записки Дніпропетровського Інституту народної освіти. – Дніпропетровське, 1927. – Т.1. – С. 373-377.
15. *Ченцова Н.В.* Козацька проблематика в студіях істориків Дніпропетровщини 1920-30 рр. / Історія і культура Придніпров'я. Невідомі та маловідомі сторінки. Науковий щорічник. – Вип. 1. – Дніпропетровськ, 2004. – С. 134-142.
16. *Швайба Н.І.* Постаті запорожців Нової Січі у дослідженнях Н.Д. Полонської-Василенко та О.О. Рябініна-Скляревського / Козацька спадщина: Альманах Нікопольського регіонального відділення НДІ козацтва Інституту історії України НАНУ. – Вип. 2. – Нікополь-Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – С.103-106.
17. *Эварницкий Д.И.* Последний кошевой атаман Петр Иванович Калнышевский. – Новочеркасск, 1887. – 15с.

В. Полторак

ВАСИЛЬ МАКСИМОВИЧ КИШЕНСЬКИЙ – ПОСТАТЬ-ЛЕГЕНДА ТА РЕАЛЬНІСТЬ

За доби Нової Січі порівняно з попередніми етапами розвитку Запорозького політичного організму, по-новому розставлено було акценти в питанні про роль конкретних осіб в організації політики Коша. Довгий мирний період вплинув на розвиток економіки, посилення впливу російського уряду – на зміну внутрішньо-політичного устрою Січі. Поступово відбувалися кардинальні зміни й у соціальній сфері – поруч авторитетних своїм бойовим минулим старожиливі з'являються спочатку поодинокі, а згодом усе більш численні політичні постаті з господарського прошарку. Боротьба «консервативної» та «ліберальної» партій старшини стала провідним чинником внутрішньо-політичного життя Нової Січі поруч з боротьбою за землі та вольності у житті зовнішньополітичному. У цій боротьбі визначну роль відіграв один із провідників «консервативної» партії (за термінологією О. Рябініна-Скляревського – «партії кримської легенди») Василь Максимович Кишенський.

Постать Кишенського привертала увагу багатьох дослідників історії Запоріжжя. Вже А. Скальковський відобразив роль цього представника старшини у ескалації запорозько-донського конфлікту 1743 р. [17, с. 297]. Д. Яворницький видав декілька документів, які висвітлювали роль цього запорозького діяча у подіях 1743 р. в Приазов'ї [24, с. 1353-1357], а О. Рябінін-Скляревський визначив Кишенського як одного з провідників «партії кримської легенди», відзначивши певний міфологічний

© Полторак В.

колерит цієї особи [16, с. 118-120, 126, 129-130, 136]. В. Голобуцький звернув увагу на участь Кишенського у спробі перевороту на Січі 1756 р. та на кредитну діяльність старшини [4, с. 95, 343-344], а В. Грибовський – на дестабілізуючу роль діяльності Кишенського в запорозько-ногайських взаєминах [6, с. 70]. Проте спеціального дослідження, присвяченого визначенню ролі В. Кишенського у політичному житті Нової Січі так і не було зроблено.

Докладних відомостей про походження В. Кишенського немає. Можна припустити, що народився він на початку XVIII ст. на Правобережжі у містечку Кишенка, звідки й походить його прізвище. За часів перебування Коша під кримською протекцією Василь потрапив на Олешківську Січ, вступив до Іркліївського куреня і згодом став відігравати активну роль у політичному житті Запорожжя. Можна припустити, що вже у 1730-х рр. він очолював рибальські партії на приазовських косах – настільки впевнено почував він себе в тому регіоні у 1743 р. Однак уся ця інформація гіпотетична – першими достовірними згадками про його діяльність стали скарги донського отамана Д. Єфремова влітку 1743 р.

Землі між Дніпром та Доном являли собою на початок 1740-х рр. степ без постійного осілого населення. Тут кочували ногайці та калмики, бродили мисливські і рибальські ватаги донських і запорозьких козаків, що лише зрідка влаштовували тимчасові становища. Не було сенсу встановлювати точних кордонів [5, с. 95, 101]. Після того як Росія, взявши в 1737 р. Азов, опанувала узбережжя Азовського моря до Міуса кордон імперії став відсуватися на захід, а донські козаки почали заселяти північне узбережжя Приазов'я [15, с. 27]. Приблизно в цей же час, після завершення війни та стабілізації в регіоні, сюди стали просуватися і запорозькі козаки. На початку 1740-х запорозькі рибалки, гнані збільшенням внутрішнього та зовнішнього попиту на рибу, досягли Єйської коси [10, с. 86]. Саме на цей час припало й відновлення офіційної запорозької присутності в приазовських землях – у 1742 р. з'являються згадки про Кальміуську паланку.

Певний час заселення Приазов'я відбувалося паралельно і сторони мирно уживалися на цих теренах. Однак це була бомба уповільненої дії – назрівав конфлікт за власність і владу між донською та запорозькою старшиною. Запорозький кошовий отаман Костянтин Малашевич у своїй скарзі від 25 травня 1743 р. повідомив, що донські козаки почали масово грабувати запорозьких підприємців на Міусі. У відповідь на ці грабунки Кіш надіслав у Приазов'я полковником Василя Кишенського з командою для наведення порядку [18, арк. 1], а фактично, як виходить з його подальших дій [6, с. 70], – для силового вирішення конфлікту. Січова старшина та й сам Кишенський безпосередньо були причетні до організації риболовлі на приазовських косах і отримували від реалізації риби значні прибутки, тому дестабілізація ситуації шкодила їм особисто. Захист цих інтересів і призив до численних сутичок із донськими козаками в часи управління Кишенським Кальміуською паланкою [11, с. 87].

Починаючи з зайняття приазовських земель запорожцями, отаман Війська Донського Данила Єфремов регулярно надсилав скарги на дії січовиків до кошового отамана, київського генерал-губернатора, військової колегії, колегії іноземних справ. Намагаючись відстояти свої права на ці території, Д. Єфремов компрометував кальміуського полковника перед російською владою. Неодноразово ним надавались факти про грабунки донських козаків, козаків азовського полку, «малоросіян», калмиків, а також про функціонування під його протекцією постійних риболовецьких заводів запорозьких козаків не лише в бар'єрних землях, але й на кубанському боці Азовського моря. Д. Єфремов доводив неблагонадійність запорожців, очолюваних Кишенським, та їх своєвілля: «як би команді (запорозькій. – В. П.) своєвольство у кубанських татар, котрі по виселенню кочують цим боком Кубані, відгону коней та інших розорень під видом донських вчинити не наважились і тим Порті Оттоманській якого сумніву, а йому Єфремову з військом Донським відповіді заподіяти не могли» [18, арк. 3].

За даними Д. Єфремова полковник Кишенський почав зганяти з контрольованих ним земель у межиріччі Міусу та Берди донських рибалок. Крім погроз з його боку у хід пішли підпали шалашів, до донців було застосовано силу. Більш того, відчуваючи брак у людях, Кишенський відправився до столиці Війська Донського Черкаська, де почав закликати запорожців та «малоросійських людей», які тимчасово мешкали на Дону, під свій «регімент» [18, арк. 1 зв.]. Слід зазначити, що у цей час Кіш не лише не протидіяв, а й підтримував подібні дії старшини, справедливо розраховуючи збільшити населення та територію вольностей Війська Запорозького [9, с. 114]. Виправданням для подібних заходів виступали як норми звичаєвого права (впевненість у першості і давності появи запорожців на цих теренах порівняно з відносно недавньою появою на них донців), так і законодавчі акти імперії (зокрема, грамоти монархів, що гарантували Війську Запорозькому ті землі, якими вони володіли до 1709 р.) [7, с. 16-17]. Саме на грамоту імператриці посилався В. Кишенський в ході агітації на вулицях Черкаська (пригадаємо викривлення змісту інших указів, яке було властиве для сприйняття запорожцями офіційних документів). Незадоволена такими нахабними діями донська старшина на чолі з Д. Єфремовим добилася

короткотермінового арешту полковника, що викликало у свою чергу запит з Коша до вищих інстанцій щодо правомірності подібних дій донців. Не маючи вагомих підстав до подовження терміну арешту, Д. Єфремов змушений був відпустити В. Кишенського, оголосивши його персоною non grata у Черкаську.

Звільнений полковник знову очолив паланку і поновив контроль над Міусом, не допускаючи донських козаків до рибної ловлі у північно-східному Приазов'ї. Поновились і скарги донської старшини на дії полковника Василя Кишенського та осавула Журавля. Тоді ж, влітку 1743 р., адміністрація паланки активно підтримала запорожців, які ловили рибу на кубанській стороні Азовського моря [18, с. 4-4 зв.], вступивши у конфлікт цього разу вже з ногайцями [6, с. 70]. Через поновлення скарг донського отамана Єфремова на дії Кишенського, адресовані до Києва генерал-губернатору М. Леонтєву та до Санкт-Петербурга у Військову Колегію, Кіш призначив восени 1743 р. новим кальміуським полковником Павла Андрійовича Тарана [24, с. 1356]. Інформації про подальше перебування Кишенського в приазовських землях немає, хоча В. Пірко у своїх дослідженнях називає його кальміуським полковником від 1743 до 1745 р. [11, с. 87].

Інцидент з проголошенням Кишенським себе «міуським» полковником, а також іншими його діями призвів до ескалації прикордонного конфлікту, до вирішення якого вже восени взялася російська влада [23, с. 11-12; 12, с. 935-936]. Саме після цього інциденту сторони усвідомили наявність конфлікту та почали шукати засоби для його вирішення. Були усвідомлені також і інтереси спільнот та сформована офіційна позиція (вимоги та побажання) військ. Як бачимо, в конфлікті 1743 р. проявились три вузли протистояння між Запорозьким та Донським військами 1740-х рр. Це обопільні територіальні претензії на межиріччя Берди та Темерника, претензії обох військ на виключну роль у спрямуванні колонізаційних потоків з України та намагання одноособово контролювати риболовні угіддя південно-східного Приазов'я. В руслі вирішення цих проблем тривали запорозько-донські суперечки до 1775 р. Основними причинами виникнення порубіжних конфліктів були потреби екстенсивних форм господарства, традиційність захоплення здобичі в умовах нестабільності ситуації на прикордонні та бідності нижніх прошарків, а у випадку з татарами слід назвати ще й застарілу національну та релігійну ворожнечу.

Надалі Василь Кишенський залишається впливовою постаттю на Січі, що говорить про підтримку його дій з боку кошової адміністрації. Так, у 1747 р. він згадується як полковник Самарської паланки. На той час полковники в паланки призначувались Кошем [8, с. 13], отже Кишенський був пов'язаний із тогорічним кошовим отаманом Марком Усом, який за рік до того був кальміуським полковником та був сином пограбованого донськими козаками у 1745 р. зимівчанина Кіндрата Уса. Як бачимо, зв'язки з Приазовською паланкою у Кишенського не перериваються. Більше того, саме в цей час полковник Кишенський був викликаний до Бахмутської слідчої комісії прејзусом Ф. Резановим за позовом на нього донського козака О. Каршина. Через відсутність позивача Кишенського відпустили з Бахмута, а подальша доля цієї справи не відома [2, с. 166].

На посаді самарського полковника Василь Максимович знов позначився конфліктами з сусідами Запорожжя. Це характеризує його як особу з яскраво визначеними стародавніми запорозькими принципами перманентної степової війни. Так, за скаргами мешканців старосамарської сотні 1753 р. виявляється, що серед десяти самарських паланкових полковників саме за часів полковництва Кишенського з 1 січня до 24 червня 1747 р. відбулося найбільше грабунків їх майна. За урядування 9-ти інших полковників відбувалось від 3 до 11 пограбувань, а при Кишенському – 34. Це більше, аніж за усі інші 9 років. При чому у скаргах відзначено, що сам Кишенський брав участь у пограбуваннях, а одного разу зайняв хутір старосамарського священика [3, с. 80-83]. Також відзначився Кишенський за свого урядування у Самарі заборону російській військовій команді повернути втікачів, що осіли хуторами на підвідомчій йому території [22, арк. 46-49]. Яскраво виражене нехтування правами незапорожців відображає певний стереотип поведінки цієї особи, який сформований був за умов буремних 1710-1730-х рр.

У 1749 р. Кишенський з числа «старшин гідних трьох чоловік» був депутатом у запорозько-польській Слідчій комісії [1, с. 322-323], а в 1753-1754 р. Василь Максимович працював як один з восьми депутатів у Слідчій комісії з Кримом, відстоюючи інтереси звинувачених запорожців [3, с. 420]. У цей же час у 1753 р. Кишенського було обрано на посаду військового судді [16, с. 119], що свідчить про значний його авторитет серед запорозького товариства та старшини зокрема. Згідно з відомостями про його майно та боржників від 1769 р. стає відомим, що в цей час він активно торгував на уманському та сорочинському ярмарках, брав участь у значних фінансових операціях, кредитував підприємців та сіромах [4, с. 343-344].

Важливим для розуміння боротьби запорозьких старшинських партій та, зокрема, причин заколоту на Січі 1756 р. постає дослідження ролі у них Василя Кишенського, що на той час належав до значкової

старшини [16, с. 118-120]. Саме він та отаман Менського куреня Федір Шкура стали на чолі повстанців, яких не влаштувала спроба кошового отамана Григорія Лантуха за підтримки гетьмана К. Розумовського та російського уряду заборонити виборність старшини. На чолі запорозької «консервативної» партії Кишенський та Шкура 24 червня 1756 р. скинули Лантуха з отаманства, а скликана ними рада обрала Шкуру кошовим, а Кишенського – суддею [4, с. 95]. Незважаючи на те, що вже через кілька днів повстання було придушене, ані Кишенський, ані Шкура не були віддані під слідство, яке проходило за ініціативи гетьмана у Глухові. Остаточно позбавитись небезпечного суперника запорозькі «ліберали» спромоглися лише у 1768 р., а у 1756 р. напевно ліквідувати на Січі «консерваторів» змоги не було.

Цікавим є питання про мотивацію участі Кишенського у заколоті 1756 р. О. Рябінін-Скляревський вбачає її у незадоволенні митною політикою російського уряду, яка зменшила в три рази колишню транзитну торгівлю Запорожжя, а також тим, що Кіш слабо тримав свої позиції перед наступом на запорозькі вольності з боку Російської імперії. Кишенський робив ставку у цій боротьбі не на зовнішні (милість петербурзьких вельмож), а на внутрішні запорозькі сили [16, с. 119].

Моментом істини для запорозьких «консерваторів» та одноосібного на той час їхнього лідера Василя Кишенського стала спроба повалення уряду П. Калнишевського на хвилі обурення придушенням Коліївщини у грудні 1768 р. 26 грудня сірома та кілька старшин виступили за переобрання старшини, однак врешті-решт позиції Калнишевського виявились досить міцними, а російська влада подібно до подій 1756 р. підтримала заможну запорозьку старшину. Роль В. Кишенського у грудневих подіях відзначена побіжно, скоріше за все він загинув у сутичках, чим значно послабив позиції повсталих. Саме з його ім'ям, як провідника кримської легенди, пов'язані були і чутки про можливість переходу Запорожжя під кримську протекцію. Вже після придушення повстання під час слідства над звинуваченими промайнула і згадка про В. Кишенського, як вже покійного значкового товариша [16, с. 129]. При описі майна старшини, яка взяла участь у повстанні, першим було описано його майно – зимівник на р. Тернівка, худобу, боргові розписки тощо [20, арк. 59].

Ще за життя образ Кишенського набув певних рис міфічності. Запорозька сірома уявляла його як героя-борця за морські коси, за прадавні запорозькі вольності [16, с. 136]. Кишенський став уособленням минулого Запорожжя, і сама його смерть стала символічною для долі Нової Січі. Дуже цікавим є ще одна згадка про Василя Максимовича у Архіві Коша. Вже після своєї смерті міфічний герой став для кальміуських козаків та полковника П. Велегури взірцем стародавніх часів. У рапорті в Кіш від 5 жовтня 1772 р. останній, докладно описуючи запорозькі володіння до Міусу та конфліктну ситуацію, яка склалася між запорожцями, з одного боку, та донцями і російськими гарнізонами, з іншого, – згадує про свого легендарного вже попередника. Фактично, в рапорті йде мова про опис кордону, встановленого свого часу ще В. Кишенським: «для розгляду поставленої грані за буття пана полковника війська Запорозького Кишенського на річці Середньому Єланчику паланкою: доки цей Кишенський роз'їжджав і у відомстві своєму тримав навколишньої землі, так і я від вершин Кальміуса та Кримки, і понад Кринкою до впадіння її в Міус, і понад Міусом до Кам'яного броду до млина, збудованого паном генерал-майором і комендантом таганрозьким Іваном Петровичем Ажидерасом, а від млина понад річкою Міусом до трьох великих лиманів, які впадають у Азовське море, і від гирла понад морем косами, а саме Семенівською, Єланчицькою, Кривою, Безіменною, Широкою та Ляпіною до самого Кальміуса» [19, арк. 5, 5 зв., 9].

Таким чином, Василь Максимович Кишенський був представником „консервативної” запорозької партії „кримської легенди”, був заможним старшиною, займався активно торгівлею та іншими видами підприємництва, крім землеробства. Був активним охоронцем стародавніх запорозьких вольностей, брав участь в організації повстань на Січі 1756 та 1768 рр. Важливу роль відіграв Кишенський у запорозько-донському конфлікті 1743 р. та запорозько-гетьманських конфліктах 1745-1753 рр, а також взяв участь у роботі численних слідчих комісій. Вже за життя образ Кишенського став легендарним, а для запорожців Кальміуської паланки його діяльність стала прецедентом у боротьбі за кордон із Військом Донським по Міусу у 1772-1775 рр.

Джерела та література:

1. Архів Коша Нової Запорозької Січі: корпус документів 1734-1775. - Т. 1. - К.: Білоцерківська книжкова фабрика, 1998. - 695 с.
2. Архів Коша Нової Запорозької Січі: корпус документів 1734-1775. - Т. 2. - К.: Білоцерківська книжкова фабрика, 2000. - 748 с.
3. Архів Коша Нової Запорозької Січі: корпус документів 1734-1775. – Т. 3. – К.: ЗАТ «Віпол», 2003. – 952 с.
4. Голобуцький В. О. Запорозька Січ в останні часи свого існування (1734-1775). - К.: Вид. АН УРСР, 1961. - 416 с.

5. *Грибовський В.* Запорозжці і ногайці в контексті великого кордону // *Козацька спадщина.* – 2005. – Вип. 1. – С. 95-131.
6. *Грибовський В.* Територія розселення і характер відносин причорноморських ногайців із землеробським населенням українського степового порубіжжя у період 1739-1768 рр. // *Козацька спадщина.* – Вип. 2. – Нікополь-Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – С. 60-77.
7. *Грозвський І.* Право Нової Січі (1734-1775 рр.): Навч. Посібник. – Харків, 2000. – 108 с.
8. *Корж Н.М.* Устное повествование бывшего запорожца, жителя Екатеринославской губернии и уезда, селения Михайловки Никиты Михайловича Коржа. - Одесса: Городская типография, 1842. - VII+95 с.
9. *Олійник О.* Запорозький зимівник часів Нової Січі (1734-1775 рр.). – Запоріжжя: Дике поле, 2005. – 256 с.
10. *Пірко В.* Заселення Донеччини у XVI-XVIII ст. (короткий історичний нарис і уривки з джерел). – Донецьк: Східний видавничий дім, 2003. – 180 с.
11. *Пірко В.* До питання про адміністративний устрій східних паланок Нової Січі // *Козацька спадщина.* – Вип. 2. – Нікополь-Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – С. 85-89.
12. Полное собрание законов Российской империи: изд. 1-е. – Спб., 1830. – Т. 11.
13. *Полторак В.* Розмежування вольностей війська Запорозького та війська Донського в 40-ві роки XVIII ст. // *Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету.* – Запоріжжя: Просвіта, 2005. – Вип. XIX. – С. 55-58.
15. *Прошштейн А.* Земля донская в XVIII веке. – Ростов-на-Дону: Изд. Ростовского университета, 1961. – 373 с.
16. *Рябинин-Скляревський О.* Запорозькі заколоти та керуюча верства Коша XVIII ст. / *Малинова Г., Сапожников И. А. Рябинин-Скляревский: материалы к биографии.* – Одесса, 2000. – С. 83-178.
17. *Скальковский А.* Історія Нової Січі, або останнього Коша Запорозького / пер. з рос. - Дніпропетровськ: Січ, 1994. - 678 с.
18. ЦДІАК. – Фонд КМФ-9. – Оп.2. – О.з.№15.
19. ЦДІАК. – 229. – Оп.1. – О. з. 319.
20. ЦДІАУК. – Ф. 229. – Оп. 1. – О. з. 234.
22. ЦДІАУК. – Ф. 59. – Оп. 1. – О. з. 1377.
23. *Швидько Г.* Актові джерела до історії Запорозької Січі // *Південна Україна XVIII–XIX століття.* – Вип. 1. – Запоріжжя, 1995. – С. 9-18.
24. *Эварницкий Д.* Источники для истории запорожских козаков. – Т. 2. – Владимир, 1903. – С. 1073-2107.
25. *Эварницкий Д.* Сборник материалов для истории запорожских козаков. - СПб., 1888.

О. А. Репан

ПОЛТАВСЬКИЙ ПОЛКОВНИК В.В.КОЧУБЕЙ У РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКІЙ ВІЙНІ 1735-1739 РР.

Запропонована шановному читачеві тема знаходиться на перетині кількох напрямів вивчення вітчизняної історії. По-перше, йдеться про біографістику, яка динамічно розвивається останнім часом і намагається “залюднити” українське минуле, наповнене до того переважно соціологічним схемами та “рушійними силами”. Звертаючись до епохи козаччини, то певні здобутки вже маємо – постаті першого порядку висвітлені доволі непогано. Навіть якщо не згадувати про доробок попередників, то за останні 15 років побачили світ книги з біографічним нарисами [наприклад, див. 17 або 22] та окремі монографічні дослідження [наприклад, див. 18, 19, 26, 27]. Проте існує проблема висвітлення біографій постатей другого плану – полковників, сотників, канцеляристів. Потенційні можливості такої проблематики чудово продемонстрував О.Оглоблин [28], а в сучасній історіографії велику роботу проводить В.Кривошея [23, 24]. Приємно, що деякі старшинські біографії знаходимо в “Малій енциклопедії українського козацтва” [25]. Проте ця ділянка вітчизняної історії ще не заповнена навіть на рівні фактологічному. Для історії запорозького козацтва, яка має чимало лакун, коли йдеться про життєписи січових старшин, не менш актуальним завданням є вивчення біографій тих діячів, які за своїми посадами контактували з Кошем. Однією з таких постатей є полтавський полковник В.Кочубей.

© Репан О. А.